

Entusiastisk fagformidling om hjernen

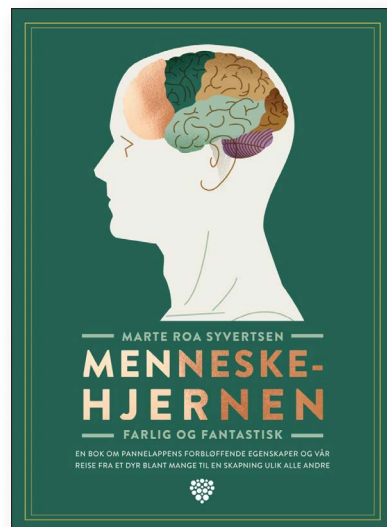
Marte Roa Syvertsen
Menneskehjernen: farlig og fantastisk
Oslo: Strawberry Publishing, 2021
222 s.
ISBN 978-82-84192-32-1

Michael 2022; 19: 77–8.

Kanskje lærte vi for lite om kroppen på skolen. Det er hvert fall ingen tvil om at det er et marked for lettlest sakprosa om menneskekroppen. Både norske og utenlandske forfattere har bidratt organ for organ, gjerne med rimende titler etter modell av *Sjarmen med tarmen*, som kom på tysk i 2014. Siden har vi fått populærvitenskapelige bøker om blant annet huden, hjertet og skjeden – men ingen kroppsdel kan fascinere like mye som selveste *hjernen*. Klassikeren her er *Vår fantastiske hjerne*, som Espen Dietrichs og Leif Gjerstad fikk Brageprisen for i 1995. Nyere eksempler er salgssuksessen *Hjernen er stjernen* av Kaja Nordengen, Ylva Østbys *Å dykke etter sjøhester* og Espen Dietrichs' *Hva er hjernen?*

Er det likevel rom for enda en bok om hjernen?

Marte Roa Syvertsen er lege ved Nevrologisk avdeling i Drammen og har doktorgrad på epilepsi hos ungdom. Og det er kanskje ungdommen med sine ustyrlige pannelapper som har inspirert Syvertsen til å la prefrontal cortex spille hovedrollen i boka *Menneskehjernen*. Det sentrale narrative er at pannelappen er den strukturen som i aller størst grad skiller oss fra andre

dyr, og som med sin betydning for personlighet og eksekutive funksjoner er *farlig og fantastisk*. Men i hjernen henger det meste sammen, så til tross for dette forsøket på en avgrensning, lander ikke innholdet særlig langt unna det som uansett ville inngått i en generell populærvitenskapelig bok om hjernens mest fascinerende sider.

Syvertsen skriver med sikkert språk og god flyt. Boken har ikke illustrasjoner, men er likevel lett å lese, med korte kapitler og en fortellende stil. Tonen er personlig, med et aktivt *jeg* som henvender seg direkte til leseren som *du*, nesten som en kjøkkenprat på fest med en gjest som har mye på hjertet og tør å være litt nerdete. Her er det lite tall og mekanismer, men heller mye anekdoter og eksempler, som hentes bredt fra både forskning, historie, ukeblader og hverdagsliv.

For en leser med relevant fagbakgrunn kan nok en del av disse eksemplene fremstå svært velbrukte. De klassiske historiene om Phineas Gage (1823–60) som fikk en jernstang gjennom pannelappen, og Henry Molaison (1926–2008) som fikk fjernet hippocampus kirurgisk på begge sider, inngår i den nevrologiske allmenndannelsen. Men ringer det ingen bjeller her, kan Syvertsens bok være et godt sted å starte.

Forordet til *Menneskehjernen* kan gi inntrykk av at boken også skal ta oss videre til alvorlige tema, med både Auschwitz og klimakrisen som bakteppe for utforskningen av pannelappen. Dette speiles av omtale av de berømte psykologiske eksperimentene kjent som *Milgram-forsøkene* og *marshmallow-testen* senere i boken, men med den kjappe og anekdotiske stilen som preger boken, spretter den heller videre enn å gå dypere ned i denne tunge materien.

Oppsummert er *Menneskehjernen* verken en systematisk faktabok, nyskapende drøfting eller samfunnskritikk med brodd, men snarere entusiastisk og tilgjengelig fagformidling som imponerende effektivt fletter sammen alle de viktigste og morsomste hjernehistoriene på 175 lettleste sider.

Lasse Pihlstrøm
lasse.pihlstrom@medisin.uio.no

Lasse Pihlstrøm er spesialist i nevrologi og seniorforsker ved Oslo universitetssykehus.